

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันระบบการศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เน้นหนัก และส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น และในขณะเดียวกันผู้สอนก็มีบทบาทต่อการศึกษามากเช่นกัน เพราะในการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น นอกจากผู้สอนจะต้องค้นคว้าเรื่องที่จะสอนจากตำราหลาย ๆ เล่มแล้ว ยังจะต้องค้นคว้าเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันด้วย โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ^๑

ในลักษณะดังกล่าวเช่นนี้ ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งจึงได้แก่ ห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งจัดหา เก็บรวบรวม หนังสือ เอกสาร วารสาร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เพื่อประโยชน์ในด้านบริการให้แก่นักเรียน นิสิตและนักศึกษา ห้องสมุดมีส่วนร่วมในการศึกษาโดยจัดเตรียมบริการ ให้เหมาะสมกับความต้องการของอาจารย์ที่สอนในแต่ละชั้น ตามหลักสูตรของโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย^๒

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การศึกษาในมหาวิทยาลัย ห้องสมุดคือหัวใจของการศึกษา ฉะนั้นห้องสมุดมหาวิทยาลัย จะต้องจัดหาหนังสือ สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ สำหรับประกอบการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการสอน การวิจัย และกิจกรรมอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย

^๑สุภาพ วาดเขียน, "การกำหนดขอบเขต วางแผน และเตรียมการสอน," ใน ทำอย่างไรนิสิตนักศึกษาครูจึงจะสอนได้ดี, พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๑๘๒.

^๒วนนิตย์ อินทรามะ, "ห้องสมุดกับสถาบันการศึกษาชั้นสูง," วารสารสภาการศึกษาแห่งประเทศไทย ๓ (กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒): ๑๘.

ในจำนวนที่เพียงพอและทันสมัย เช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่^๑

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า วัสดุการสอนในห้องสมุดมีปริมาณพอเพียงที่จะสนองความต้องการของอาจารย์มากน้อยเพียงไร จึงได้เลือกทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้วัสดุการสอนในห้องสมุดกลางของคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบปัญหาการใช้ห้องสมุดและความต้องการใช้วัสดุการสอน ตลอดจนบริการห้องสมุดที่ให้แก่อาจารย์ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงห้องสมุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการใช้ห้องสมุดกลางของคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๒. เพื่อศึกษาบริการของห้องสมุดกลางที่ให้แก่คณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๓. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการใช้วัสดุการสอนในห้องสมุดกลางของคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สมมติฐานของการวิจัย

คณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งทำหน้าที่สอน จำเป็นต้องใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าประกอบการสอน แต่โดยทั่วไปวัสดุการสอนในห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีเนื้อหาขอบเขต สอดคล้องกับสาขาวิชาที่เปิดสอน ยังมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณความต้องการของอาจารย์

^๑ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, "ห้องสมุดมหาวิทยาลัย," ใน บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง (กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๔๔-๔๕.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. จะทำให้บรรณารักษ์หอสมุดกลาง ได้ทราบปัญหาการใช้หอสมุดกลางของ อาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและบรรณารักษ์ นำผลที่ได้รับจากการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงหอสมุดกลาง
๒. ทำให้บรรณารักษ์หอสมุดกลาง ทราบปัญหาและความต้องการวัสดุการสอน ประเภทต่าง ๆ ของอาจารย์ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดหาวัสดุการสอนในหอสมุดกลาง และปรับปรุงบริการเพื่อสนองความต้องการของอาจารย์
๓. เพื่อจะเป็นแนวทางแก่บรรณารักษ์ ในการปรับปรุงและวางแผนงานสำหรับ หอสมุดกลางหลังใหม่

ขอบเขตจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมเฉพาะหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น และตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ได้แก่ คณาจารย์ประจำที่สังกัดทุกคณะในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยวิธีจำแนก คณาจารย์แต่ละคณะออกเป็น ๒ ประเภท คือ คณาจารย์ที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกหอ-สมุดกลาง จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประเภทละ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ไม่รวมผู้ที่ อยู่ในระหว่างลาศึกษาต่อหรืองานในต่างประเทศ อาจารย์พิเศษและข้าราชการในหน่วยงาน ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยกับการสอนของอาจารย์ ในมหาวิทยาลัย บริการของห้องสมุดที่ให้แก่อาจารย์ รวมทั้งประวัติความเป็นมาของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานหอสมุดกลาง จากหนังสือ สิ่งพิมพ์ เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ประจำที่สอนใน ทุกคณะของมหาวิทยาลัย มาทำการวิเคราะห์ เรียบเรียง สรุปผลและให้ข้อเสนอแนะ

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑. วัสดุการสอน หมายถึง หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ทุกประเภท และโสตทัศน-วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น

๒. หอสมุดกลาง หมายถึง สำนักงานหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นศูนย์รวมของวัสดุ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย และเป็นศูนย์กลางของการให้บริการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด

๓. คณาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำที่สอนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่รวมอาจารย์พิเศษ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ หรือนักวิจัยและข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจการใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการสำรวจกันอย่างกว้างขวาง แต่งานวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจปัญหาการใช้วัสดุการสอนของคณาจารย์นั้นยังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษามาก่อนเลยทั้งในและต่างประเทศ จะมีแต่เพียงงานวิจัยที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริการของห้องสมุดที่ให้แก่อาจารย์ ซึ่งจะได้นำมากล่าวถึงดังต่อไปนี้

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๕๑๓ ฟิลลิป วี ราซา (Phillip V. Rzasa) และจอห์น เอช โมเรียร์ตี (John H. Moriarty) ทำการวิจัยเรื่อง The Types and Needs of Academic Library Users: A Case Study of 6,568 Responses เพื่อสำรวจความต้องการของผู้ใช้ประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย อันได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี นักศึกษาระดับปริญญาตรี และ "ใช้อื่น ๆ ผลของการสำรวจที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์สรุปได้ว่า การใช้ห้องสมุดและความต้องการบริการห้องสมุดของอาจารย์

แยกตามตำแหน่งคือ ตำแหน่งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และ อาจารย์นั้น มีการใช้ห้องสมุดที่คล้ายคลึงกัน โดยอาจารย์จำนวนร้อยละ ๒๑ ใช้ห้องสมุดเพื่อทำการวิจัยสำหรับจัดพิมพ์รายงานเป็นรูปเล่มหรือเป็นหนังสือ ส่วนจำนวนอาจารย์มากกว่า ร้อยละ ๕๐ ใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า ทำการวิจัย ยืมและคืนหนังสือ อ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงความก้าวหน้าทางวิชาการของตนเอง หรือเพื่อค้นคว้าและอ่านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ประกอบการสอนในชั้นเรียน ส่วนวัสดุสิ่งพิมพ์ที่อาจารย์ต้องการใช้มากที่สุด คือ วารสารทางวิชาการ หนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไป รายงานการประชุมหรือรายงานการวิจัย^๑

ผลงานวิจัยในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๑๓ พว. พันธุ์เมฆา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุด ของอาจารย์ที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ และของนักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาเอกต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้ห้องสมุดและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษา ในวิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ด้านการใช้ห้องสมุดอาจารย์ประสบปัญหาน้อย ยกเว้น ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียงหนังสือบนชั้น สืบสน ทำให้ค้นหาเล่มที่ต้องการได้ยาก และปัญหาการมีชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลารวบรวมเข้าใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับบริการห้องสมุด อาจารย์ประสบปัญหาน้อยเช่นกัน เพราะอาจารย์ได้รับการเป็นศิษย์จากบรรณารักษ์ ด้านหนังสือและวัสดุอื่น ๆ

^๑Phillip V. Rzasas and John H. Moriarty, "The Types and Needs of Academic Library Users: A Case Study of 6,568 Responses," College and Research Libraries 31 (November 1970): 403-407.

ปัญหาที่อาจารย์ประสบมากคือ ขาดหนังสือประกอบวิชาที่สอน หนังสืออุเทศ วารสารและหนังสือที่มีเนื้อหาตรงตามวิชาที่สอน ด้านอาคารห้องสมุด มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ห้องสมุดคับแคบ โต๊ะเก้าอี้ไม่เพียงพอกับผู้ใช้ ส่วนความต้องการในการรับบริการนั้น อาจารย์ต้องการให้มีการเก็บการจัดหาหนังสือประกอบวิชาที่สอน หนังสืออุเทศ วารสาร โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนขยายเนื้อที่ของห้องสมุดและให้มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ^๑

พ.ศ. ๒๕๑๔ บุญภาคย์ พันธุ์ธรรมนิิตย์ วิเคราะห์ปัญหาการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในจังหวัดนครหลวงกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ห้องสมุดของคณาจารย์ ประเภทหนังสือและวารสารที่ใช้มาก และศึกษาความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของคณาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์ประสบปัญหาเหล่านี้คือ บรรณารักษ์ไม่ให้ความสะดวกในการใช้ห้องสมุด ห้องสมุดมีเนื้อที่คับแคบเกินไป ขาดหนังสือสำหรับใช้ประกอบการสอน หนังสืออุเทศ วารสารเกี่ยวกับหมวดวิชาที่สอน หนังสือสำหรับอ่านค้นคว้าหาความรู้ทั่วไป และมีความต้องการหนังสือประกอบวิชาที่สอน วารสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน และโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ประกอบการสอน^๒

พ.ศ. ๒๕๑๗ สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโต ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อการบริการของห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ประจำที่สอนใน

^๑ ทวา พันธุ์เมฆา, "ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาศึกษาชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๓), หน้า ๗๒-๗๔.

^๒ บุญภาคย์ พันธุ์ธรรมนิิตย์, "การวิเคราะห์ปัญหาการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในจังหวัดนครหลวงกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๔-๒๕.

แผนกวิชาต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ และนิสิตชั้นปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๔ ตลอดจนนิสิตภาคพิเศษหลักสูตร ๒ ปี ที่มีต่อบริการของห้องสมุด ผลของการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนมากเข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมประกอบการสอนการใช้ห้องสมุดของอาจารย์มีปัญหาด้านหาหนังสือไม่พบ และมีสิ่งพิมพ์ประกอบการสอนน้อยเกินไป อาจารย์ต้องการเพิ่มหนังสือภาษาอังกฤษทางการศึกษาที่ทันสมัย ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ที่อาจารย์ใช้มากที่สุด ส่วนสิ่งพิมพ์ที่อาจารย์ใช้น้อยที่สุดเพราะไม่จำเป็นต้องใช้และมีไม่ตรงกับความต้องการ คือ นวนิยาย จุลสาร กฤตภาค และอุปกรณ์การสอนของห้องสมุด อาจารย์ส่วนมากใช้ห้องสมุดคณะครุศาสตร์มากกว่าหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะอื่น ๆ ด้านบริการห้องสมุด อาจารย์ต้องการให้ส่งรายชื่อหนังสือใหม่ให้ทุกครั้ง และจัดซื้อหนังสือที่สั่งซื้อให้ เร็วกว่าที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ห้องสมุดควรเคร่งครัดในการตรวจหนังสือและสิ่งของก่อนผู้ใช้ออกจากห้องสมุด ด้านสถานที่ประสบปัญหาอากาศร้อนอบอ้าว^๑

พ.ศ. ๒๕๒๐ ทศนา ทาญพล ทำการวิจัยเรื่อง การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อบริการห้องสมุด ตลอดจนศึกษาบริการต่าง ๆ ที่ให้แก่อาจารย์และนักศึกษา ผลของการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์พบว่า อาจารย์ใช้ห้องสมุดน้อย เพราะไม่มีหนังสือตรงกับความต้องการและนักศึกษาใช้ห้องสมุดมากเกินไป อาจารย์จึงใช้ห้องสมุดไม่สะดวก อาจารย์เข้าใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย ค้นคว้าเพื่อเขียนตำราเรียน และเพื่อเตรียมการสอน นอกจากนี้ อาจารย์ยังเข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ และยืมหนังสือ ด้านสภาพห้องสมุด วัสดุครุภัณฑ์ อาจารย์มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง ด้านวัสดุสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด อาจารย์มีความเห็นว่า หนังสือและวารสารไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ และมีจำนวนไม่เพียงพอ อาจารย์นิยมใช้หนังสือและวารสารวิชาการ

^๑สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการของห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๓๔-๔๐.

ภาษาต่างประเทศมากที่สุด และใช้วัสดุทัศนวัสดุประกอบการสอนน้อยที่สุด ส่วนกฎเกณฑ์และระเบียบห้องสมุดอาจารย์เห็นว่ามีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนบริการและกิจกรรมนั้น อาจารย์ต้องการให้จัดฉายภาพยนตร์ สารคดี และการอภิปรายทางวิชาการเพิ่มขึ้น^๑

พ.ศ. ๒๕๒๑ ทศณีย์ ขวัญสุวรรณ ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการใช้ห้องสมุดและความคิดเห็นของอาจารย์ต่อบริการห้องสมุด ตลอดจนความต้องการให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ แก่อาจารย์ ผลของการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่นิยมใช้หนังสือตำราภาษาต่างประเทศสำหรับการค้นคว้าวิจัยและเตรียมการสอน รองลงมาใช้วารสารภาษาต่างประเทศ วารสารภาษาไทยและตำราภาษาไทย ในการใช้ห้องสมุด อาจารย์นิยมใช้ห้องสมุดคณะมากกว่าหอสมุดกลาง จุดประสงค์ในการใช้หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะเพื่อยืมและคืนหนังสือ สาเหตุที่ไม่อยากใช้หอสมุดกลางเพราะอากาศในห้องสมุดร้อน และไม่มีหนังสือตรงกับความต้องการ หอสมุดกลางอยู่ไกลจากห้องสมุดคณะไม่สะดวกต่อการไปใช้ และอาจารย์ส่วนมากไม่มีเวลาว่างสำหรับการเข้าใช้ห้องสมุดด้วยค่านวัสดุสิ่งพิมพ์ ระเบียบการใช้ห้องสมุดและบุคลากรของหอสมุดกลาง อาจารย์ส่วนมากมีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง อาจารย์จำนวนมากไม่เคยใช้บริการหลายประเภทของหอสมุดกลาง เพราะไม่ทราบว่ามึบริการเหล่านั้น อาจารย์นิยมใช้บริการยืมและคืนหนังสือมากที่สุด และต้องการให้ปรับปรุงบริการหนังสือสำรองและบริการถ่ายเอกสาร ส่วนบริการที่ต้องการให้จัดเพิ่ม คือ บริการจัดทำรายชื่อหนังสือใหม่พร้อมบรรณนิทัศน์ บริการหมุนเวียนวารสารทางวิชาการแก่อาจารย์ภาคีวิชาต่าง ๆ จัดทำคู่มือแนะนำวิธีใช้หนังสือสิ่งพิมพ์ที่วิธีใช้ยุ่งยาก ตลอดจนถ่ายสำเนาสารบัญบทความทางวิชาการของวารสารฉบับใหม่ด้วย อาจารย์ต้องการให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมที่เหมาะสมต่อสภาพการเรียนการสอน

^๑ทศนา หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๒๔๔-๒๕๐.

ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริการแบบเข้าถึงตัวผู้ใช้ให้มากที่สุด^๑

พ.ศ. ๒๕๒๒ ฝนา สวัสดิสิสรรพ์ ทำการวิจัยเพื่อสำรวจการใช้ทรัพยากรห้อง-
สมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์ เพื่อทราบความต้องการใน
การใช้ห้องสมุดของคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีมุ่งพิจารณาในด้านปริมาณของ
ทรัพยากรและปัญหาในการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดมี
ความสำคัญต่อคณาจารย์และการสอนเป็นอย่างมาก ห้องสมุดที่คณาจารย์มักจะเข้าไปใช้คือ
หอสมุดกลางและห้องสมุดภายในคณะที่ตนสอนอยู่ ทรัพยากรที่คณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ประกอบ
การสอน คือ หนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไป และวารสารภาษาต่างประเทศ ทรัพยากรที่
คณาจารย์ใช้น้อยมากคือ ไลบรารีสนเทศและอุปกรณ์ ทรัพยากรที่คณาจารย์เห็นว่ามีอยู่ในระดับ
ปานกลางคือ หนังสืออ้างอิงภาษาต่างประเทศ และที่มีอยู่ในระดับน้อยคือ หนังสือภาษาไทย
สิ่งพิมพ์รัฐบาล สิ่งพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุลสารและกฤตภาค ส่วนทรัพยากรห้องสมุด
ที่ไม่เพียงพอแก่การใช้ประกอบการสอนคือ ไลบรารีสนเทศและอุปกรณ์ ส่วนปัญหาในการใช้
ทรัพยากรห้องสมุดคือ หนังสือที่ต้องการมีน้อยฉบับ หนังสืออ้างอิงเก่าล้าสมัย วารสารที่ต้อง
การมีไม่ครบทุกฉบับ ห้องสมุดมีหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อเรื่องน้อยฉบับ ไม่มีคู่มือช่วยค้นเรื่องที่ต้ง
การจากเอกสารต่าง ๆ และห้องสมุดไม่มีอุปกรณ์ไลบรารีสนเทศ^๒

เมื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ จะพบว่า เนื้อหา
ของงานวิจัยทั้งหมดอาจแบ่งออกได้เป็นเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ

- ๑. วัตถุประสงค์ของการไปใช้ห้องสมุดของอาจารย์ ผู้วิจัย ๔ คนในจำนวน ๗ คน

^๑ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ข-ค.

^๒ฝนา สวัสดิสิสรรพ์, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ง-จ.

พบว่า อาจารย์ไปห้องสมุดเพื่อไปใช้หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ประกอบการสอน^๑ นอกจากนี้ อาจารย์ยังใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ^๒ รวมทั้งไปใช้เพื่อยืมและคืนหนังสือ^๓

๒. การใช้วัสดุและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดของอาจารย์ จากผลงานวิจัยของผู้วิจัย

๓ คน พบว่า หนังสือวิชาการภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุดสำหรับการ

ฉิภา สวัสดิสรณ์, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์," หน้า ๖.

ทัศนาศา หาดูพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๔๖.

สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการของห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗," หน้า ๓๔.

Rzasa and Moriarty, "The Types and Needs of Academic Library Users: A Case Study of 6,568 Responses," p. 407.

^๒ทัศนาศา หาดูพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๔๖.

Rzasa and Moriarty, "The Types and Needs of Academic Library Users: A Case Study of 6,568 Responses," p. 407.

^๓ทัศนาศา หาดูพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๔๖.

ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," หน้า ค.

Rzasa and Moriarty, "The Types and Needs of Academic Library Users: A Case Study of 6,568 Responses," p. 407.

สอน^๑ ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยของ ฌีนา สวีลติสร์รพ์และฟิลลิป วี ราซา (Phillip V. Rzasas) และจอห์น เอช โมเรียร์ตี (John H. Moriarty) ศึกษาพบว่า อาจารย์ใช้วารสารวิชาการมากที่สุด^๒ ส่วนสิ่งพิมพ์ที่ใช้เป็นอันดับรอง ๆ ลงไป คือ หนังสืออ้างอิงและหนังสือทั่วไป^๓ อนึ่ง เมื่อศึกษาด้านการใช้จุลสาร กฤตภาค และโสตทัศนวัสดุใน

^๑ ทัศนีย์ หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๔๗.

^๒ ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," หน้า ข.

^๓ สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการของห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗," หน้า ๓๔.

^๔ ฌีนา สวีลติสร์รพ์, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์," หน้า ง.

Rzasas and Moriarty, "The Types and Needs of Academic Library Users: A Case Study of 6,568 Responses," p. 407.

^๕ ฌีนา สวีลติสร์รพ์, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์," หน้า จ.

Rzasas and Moriarty, "The Types and Needs of Academic Library Users: A Case Study of 6,568 Responses," p. 407.

ห้องสมุด ผู้วิจัย ๕ คน สรุปผลการวิจัยว่า อาจารย์ใช้สิ่งพิมพ์ดังกล่าวน้อยมาก^๑

๓. ปัญหาของหอสมุดกลางในด้านต่าง ๆ ด้านอาคารสถานที่ ผู้วิจัย ๒ คน พบว่าห้องสมุดมีพื้นที่ในการให้บริการต่าง ๆ น้อย^๒ อาคารหอสมุดกลางอยู่ไกลจากสถานที่ทำงาน จึงทำให้คณาจารย์ไปใช้ห้องสมุดคณะมากกว่าหอสมุดกลาง^๓ ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยของ ธิณา สวัสดิสิรพร ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์มักจะไปใช้หอสมุดคณาจารย์และห้องสมุดภายใน

^๑ ธิณา สวัสดิสิรพร, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์," หน้า จ.

^๒ ทัศนนา หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๕๐.

^๓ บุญภาคย์ พันธุ์ธรรมนิศย์, "การวิเคราะห์ปัญหาการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในจังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี," หน้า ๒๕.

พวา พันธุ์เมฆา, "ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ศึกษาศาสตร์ชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒," หน้า ๗๓.

สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโค, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการของห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗," หน้า ๓๔.

^๒ ทัศนนา หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๕๐.

พวา พันธุ์เมฆา, "ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ศึกษาศาสตร์ชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒," หน้า ๗๓.

^๑ ทัศนนิย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," หน้า ข.

สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโค, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการของห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗," หน้า ๓๔.

ขณะที่ตนสอนอยู่^๑ นอกจากนี้ปัญหาที่อาจารย์ประสบคือ อากาศในห้องสมุดร้อนอบอ้าว^๒ ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยในห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^๓ ด้านครุภัณฑ์ของห้องสมุด ผู้วิจัย ๒ คนสรุปผลการวิจัยตรงกันว่า โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนั่งอ่านหนังสือมีจำนวนไม่พอเพียงสำหรับผู้ใช้^๔ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อ่านหนังสือสำหรับค้นคว้าวิจัยของอาจารย์^๕ ด้านหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ๖ เรื่อง ได้ผลสรุปเหมือนกันทั้งหมดว่า ปริมาณของสิ่งพิมพ์เกือบทุกประเภท อันได้แก่ หนังสือและวารสาร วิชาการภาษาต่างประเทศ หนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไป หนังสืออุเทศ ตลอดจนจุลสาร

^๑ ธิณา สวัสดิสิสรณ์, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์," หน้า ๖.

^๒ ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," หน้า ข.

^๓ สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗," หน้า ๔๐.

^๔ ทัศนาศา หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๕๐.

พวา พันธุ์เมฆา, "ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒," หน้า ๘๓.

^๕ ทัศนาศา หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๕๐.

กฤตภาค และโสตทัศนวัสดุ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับการใช้ นอกจากนี้สิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ บางประเภทเป็นส่วนใหญ่ เช่น หนังสือและวารสารวิชาการ หนังสืออ้างอิง เป็นต้น เป็น สิ่งพิมพ์ที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ และเป็นสิ่งพิมพ์ที่เก่าล้าสมัย^๒

๔. ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เมื่อสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยทั้ง

๖ เรื่อง ผลสรุปที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งหมดคือ อาจารย์ต้องการให้ห้องสมุดเพิ่มปริมาณ สิ่งพิมพ์ดังต่อไปนี้ คือ หนังสือและวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ หนังสือวิชาการภาษาไทย หนังสืออ้างอิงภาษาต่างประเทศ หนังสือทั่วไป หนังสืออุเทศ สิ่งพิมพ์รัฐบาล

วิมลมา สวัสดิสิรพรพ์, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์," หน้า ง.

ทัศนมา หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๔๔.

ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," หน้า ข.

บุญภาคพี พันธุ์ธรรมนิศย์, "การวิเคราะห์ปัญหาการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในจังหวัดนครหลวงกรุงเทพนบุรี," หน้า ๒๕.

พวา พันธุ์เมฆา, "ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒," หน้า ๗๓.

สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗," หน้า ๔๐.

^๒ทัศนมา หาญพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๕๐.

ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," หน้า ค.

จุลสารและกฤตภาค ตลอดจนโสตทัศนวัสดุ โดยจัดเพิ่มให้มากที่สุดและให้มีความทันสมัย เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ว่า ควรจะต้องเพิ่มงบประมาณให้แก่ห้องสมุดมากขึ้น^๑ ส่วนด้านกฎ กติการะเบียบของห้องสมุด และบุคลากร อาจารย์ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกริยามารยาทของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด^๒

^๑ วัฒนา สวัสดิ์สรรพ, "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อประกอบการสอนของคณาจารย์," หน้า ง.

^๒ ทัศนากา หาดูพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๔๔.

ทัศนีย์ ขวัญสุวรรณ, "การสำรวจความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่," หน้า ข.

บุญภาคย์ พันธุ์ธรรมนิตย์, "การวิเคราะห์ปัญหาการใช้ห้องสมุดของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในจังหวัดนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี," หน้า ๒๕.

พวา พันธุ์เมฆา, "ปัญหาและความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นสูงปีที่ ๒ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา ๒๕๑๒," หน้า ๗๓.

สุภาเพ็ญ วงศ์รัตนโต, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตคณะครุศาสตร์ที่มีต่อบริการห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๗," หน้า ๔๐.

^๒ ทัศนากา หาดูพล, "การใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง," หน้า ๒๔๔.